

Jeg vil koncentrere mig om, hvordan FN-systemet fungerer, om medlemskredsens anstrengelser for at opnå en øget repræsentativitet – øget demokratisering, om man vil – og behovet for større handlekraft. Folketinget skal jo senere have en debat om den særlige FN-generalforsamling om miljø; den vil jeg derfor ikke berøre i det følgende.

FN afspejler i dag i mindre omfang end ved stiftelsen i 1945 de geopolitiske realiteter. Man kan sige, at det måske ikke var et stort problem under den kolde krig; her indebar modsætningerne mellem stormagterne under alle omstændigheder alvorlige indskrænkninger i FN's muligheder.

Siden 1945 er FN's medlemskreds næsten firedoblet fra 51 lande til 185 lande. De internationale forhold har ændret sig grundlæggende.

De sidste ti år har været begivenhedsrige for FN. Da den kolde krig sluttede, afløstes handlingslammelse af en periode med nye udfordringer, stigende ambitioner og stigende forventninger. Der fulgte også en række skuffelser, som har givet nogle anledning til at sætte spørgsmålstegn ved FN's opgaver og muligheder.

Vi står derfor nu i den situation, at der er al mulig grund til at slutte op om FN, men også til at gennemføre reformer, der kan sætte FN-systemet bedre i stand til at tage de globale udfordringer op, som kun kan løses i internationalt samarbejde.

Den nye generalsekretær, som jeg havde lejlighed til at mødes med og tale med for halvanden måned siden, har jo klart tilkendegivet sin vilje til reformer. Han har allerede inden for sit eget område, FN-sekretariatet, taget en række vigtige initiativer til at øge effektiviteten og åbenheden og skabe en klar ansvarsfordeling. Der er tale om initiativer her, der ikke mindst skal forbedre FN's indsats på udviklingsområdet. Generalsekretæren har også taget skridt til at forbedre samarbejdet mellem sekretariatet og Sikkerhedsrådet – et problem, der jo bl.a. blev påpeget i den dansk finansierede Rwanda-evaluering.

Men de væsentligste dele af reformarbejdet påhviler selvfølgelig medlemslandene. Det gælder både spørgsmålet om øget demokratisering, repræsentativitet og en forbedring af FN's handlekraft. Begge dele står centralt i reformbestræbelserne.

Hovedparten af de 185 medlemslande, ikke mindst de mindste og fattigste lande, har ikke

andre internationale fora, hvor de kan komme til orde. De lægger selvfølgelig den største vægt på deres muligheder for at være med til at præge beslutningerne i FN, og de tilstræber derfor både en større repræsentation i Sikkerhedsrådet og en styrkelse af generalforsamlingen.

Lidt polemisk vil jeg tillade mig at sige, at hvis alle 185 medlemslande skal være repræsenteret i alle organer, hvis de skal kunne få alle deres problemer på dagsordenen, og hvis alle skal kunne tage ordet til alle dagsordenspunkter, så kommer FN ingen vegne. Det er derfor en vigtig opgave at finde den rette balance mellem hensynet til repræsentativitet og hensynet til handlekraft.

Med beklagelse må vi samtidig konstatere, at FN's handlekraft også trues af visse landes vægning ved at overholde deres folkeretlige forpligtelse til at indbetale deres bidrag til FN fuldt ud, til tiden og uden politiske betingelser. Der er på dette område opstået en trussel, der risikerer at lamme FN helt i løbet af få år.

Der mangler, som man jo kan udlede, ikke stof til de forhandlinger, der i de senere år er blevet iværksat for at reformere FN-systemet. Forhandlingerne, der indtil nu er foregået i en række arbejdsgrupper under generalforsamlingen, drejer sig om følgende hovedtemaer: udvidelse af Sikkerhedsrådet, reform af FN's finansielle grundlag og medlemslandenes bidrag, effektivisering og revitalisering af FN-maskineriets mangeartede organer og ikke mindst styrkelse af generalforsamlingen som det organ, hvor alle medlemslandene er repræsenteret.

Foruden disse institutionelle spørgsmål omhandler reformprocessen også nogle vigtige områder som styrkelse af FN's indsats i konflikter, herunder ikke mindst den konfliktforebyggende indsats, samt effektivisering af FN-systemets indsats i udviklingsspørgsmål.

Danmark deltager aktivt i reformarbejdet sammen med EU og de øvrige nordiske lande. I alle spørgsmål, bortset fra forhandlingerne om en reform af Sikkerhedsrådet, er der skabt fælles EU-positioner. I arbejdsgruppen om Sikkerhedsrådsreform arbejder de nordiske lande sammen. Det har her ikke været muligt at tilvejebringe fælles EU-holdninger af grunde, som jeg om lidt skal omtale.

Regeringen har under reformprocessen lagt vægt på, at FN-organernes sammensætning bedre kommer til at afspejle de senere årtiers forskydninger i de politiske og økonomiske forhold. Det gælder ikke mindst for Sikkerheds-